

PIŠATELJ NAPOVEDUJE ZMAGO ŠPANSKE VLADE

Članci sodelovali v napadu na špansko mesto iz zraka

EXPLOZIJA POŠKODOVALA ANGLESKO LADJO

Pariz, 15. maja.—Ernest Hemingway, ameriški pisatelj, ki je modil v Španiji kot poročalec Ameriške časopisne zveze, se zdaj vrača v Ameriko, napovedal poraz španskih republikanov. Dejal je, da ob prihodu v Španijo ni mislil, da se civilna vojna tako zavleka. Odhajajo domov, da uredi nevarne stvari. V Španijo se bo vrnil, ko se bodo pričele največje boje na bojiščih, najbrž v letnih mesecih.

"Gotov sem, da bo ljudska vlada zmagovala iz civilne vojne," je rekel Hemingway. "Te mnenja sem, odkar so bile mušolinijeve čete strahovito tene v Brihuegi. Ta poraz je pomolna spremenil situacijo. Vojna vojna se lahko zavleče, bodo fašisti zasedli Bilbao, v mesto provinca Baske, ki zdaj oblegajo, toda to ne bo prelo končne zmage ljudske vlade. Nemčija in Italija, ki bolj zanimata za kontrolo železnih rudnikov v Španiji kakor poobjanje komunizma, ne bo tega preprečili."

Hemingway je dalje rekel, da ljudska vlada glavno zasloni pri masi, ki je odločno na nje strani. Ogromna večina španskega ljudstva je na strani vlade. To je on opazil takoj po svojem prihodu v Španijo. Vlada bila iznenadena, ko je izbruhla fašistična revolucija, na katero bila pripravljena. Sedaj polajata drugačen. Izveščala ljudsko milico in trenirane čete odhajajo na bojišča. Mednarodna brigada je doslej igrala veliko vlogo v bitkah z uporniki, da njeno mesto so zdaj prevzemali republikanski vojniki ljudske milice.

Na vprašanje, ali je revolucija republikanov v Kataloniji povzročila resne potežke španski vladi, je Hemingway dejal, da je bil republikanec. "Anarhisti so si naredili precej zmede v nevarnih krajih, ker vodijo opozilne protienotni vojaški kontroli, da vladi ne preti zdaj velika varnost a te strani," je dejal Hemingway. "Anarhisti so skušali dobiti kontrolo nad zalozami, ki jih okoliške vasi pošiljajo v Barcelono in tudi v Madrid, toda ta maneuver se ni obnesel."

Bilbao, Baske, Španija, 15. maja.—Člani vrhovnega štaba republikanske armade, ki brani Bilbao pred fašističnimi četami, so namenili arretacijo 23 let starega španskega letalca, ki je priznal, da Hitlerjevi letalci sodelovali pri bombardiranju Guernice, najbližjega mesta neodvisnosti provinc Baske. Ta letalec je nemški Hans Wandel. Povedal je, da je bil rekrutiran v Berlinu februarja, po sklenitvi mednarodnega dogovora, ki je prepoščoval pošiljanje "prostovoljcev" v Španijo. Ta dogovor je podpisala tudi Hitlerjeva vlada.

Basikičani ves čas trdijo, da nemški letalci metali bombe na Guernico, ki je zdaj v rokah republikanskih upornikov. Ti, kakor tudi nacijska vlada, to zanikajo. Pravi, da so požar zanetili republikanci predno so se umaknili iz mesta.

Wandel se je spustil na tla s letalom, ko so krogle poškodovale njegovo letalo, ko je krožil nad mestom v sektorju Amorebieta, nekaj milj vzhodno od Bilbaoja. Pravi, da je v roke ljudskih milicnikov, ki so streljali na njegovo letalo in je treščilo na tla.

Velik izvoz ruskega zlata v Ameriko

Govorice o suženjskem delu v Sibiriji

Washington, D. C., 15. maja.—Velike količine zlata, ki prihajajo v Združene države iz Sovjetske unije, so vzbudile pozornost vsega sveta, ki se zdaj ozira na Moskvo v pričakovanju, da tam najde rešitev zagonetke. Ameriški zakladnik Morgenthau plača za vsako unčo zlata sovjetski vladi \$35. Kako visoke stroške ima Rusija v zvezi s produkcijo unče zlata in kje ga črpa, še ni bilo pojasnjeno. Rusko zlato, ki prihaja v Ameriko, se kopiči v federalni utrjeni shrambi v Fort Knoxu, Tenn.

Govorice, ki pa še niso bile potrjene, se širijo, da so priiskanje zlata v daljni Sibiriji uposleni sužnji, bivši kulaki (premožni kmetje), ki so bili izgnani tja. Produkcija unče zlata — pravijo — stane sovjetsko vlado samo deset dolarjev, toda avtoritete v Združenih državah in Angliji nimajo zanesljivih informacij.

Rusija je preteklo leto producirala 7 milijonov unč zlata, petkrat več kot l. 1930. Ta predstavlja vrednost \$245,000,000. Samo Južna Afrika je prekosila Sovjetsko unijo v produkciji zlata v preteklem letu. Z denarjem, ki ga sovjetska vlada dobi za zlato, kupuje v drugih državah kavčuk, kovine in drugi material, ki ga potrebujejo v zvezi z izvajanjem oboroževalnega programa.

Izvoz ruskega zlata je vzbudil splošno pozornost v prvem tednu aprila t. l., ko je prišla iz Moskve v London zaloga zlata v vrednosti \$190,000,000. Tu je bilo zlato transferirano na parnike, ki so ga odpeljali v Ameriko. Da li so Rusi odkrili bogate žile zlata v Sibiriji, v okolišju jezera Balkala, ali v drugih krajih — vse to je še vedno predmet ugibanja.

Konec stavke filmskih delavcev blizu

Hollywood, Cal., 15. maja.—Vse kaže, da bo stavka filmskih delavcev, ki so organizirani v unijah Federated Motion Picture Crafts, kmalu končana. Ena izmed unij je pravkar naznanila sklenitev pogodbe s filmskimi kompanijami. To — pravijo — je znak, da bodo družbe pristale na zahteve tudi ostalih unij, ki so zavezovane v stavki.

Roosevelt noče kompromisa glede sodišča

Washington, D. C., 15. maja.—Predsednik Roosevelt je včeraj informiral voditelje obeh kongresnih zbornic, da je proti vsakemu kompromisu v zadevi sodnijske reforme. Reforma mora biti sprejeta, kakršno je on priporočil kongresu v svoji poslanici v zadnjem februarju.

Dalje je Wandel povedal, da je poletel s trgovskim letalom iz Berlina v Rim naslednji dan po prisiljenem vstopu med "prostovoljce" v berlinskem uradu. Iz Rima je bil poslan v Španijo in tam je dobil bojno letalo. To je bilo nemškega izdelka, istega modela kakor dva druga, ki sta ju pilotirala nemška letalca Kinzle in Gunther. Slednja sta bila ujeta po vladnih četah v sektorju Urquiol 4. aprila.

London, 15. maja.—Člani britske admiralitete so včeraj uradno priznali, da je osem mož izgubilo življenje, ko je eksplozija delno razdejala križarko Hunter v bližini Almerije, pristanišča na jugu južnega obrežja Španije. Tu domnevajo, da je križarka zadela ob mino v morju in temu je sledila eksplozija.

CIO ZMAGAL V BORBI Z JEKLARSKO DRUŽBO

Stavka pri Jones & Laughlin Co. končana

AVTNA STAVKA TUDI PORAVNANA

Pittsburgh, Pa., 15. maja.—Prva velika stavka v jeklarski industriji v zadnjih osemnajstih letih je bila večeraj končana z zmago organiziranih delavcev. To je oklicala Lewisova organizacija CIO in je zajela okrog 27,000 delavcev v jeklarski Jones & Laughlin Steel Co. v Pittsburghu in Aliquippi. Druga stavka pri Pittsburgh Steel Co., v kateri je bilo zavezanih 5000 delavcev, je bila tudi preklicana.

Stavka pri Jones & Laughlin Co. je bila preklicana po sklenitvi dogovora med uradniki kompanije in uradniki Lewisovega odbora CIO. Dogovor dolega razpis volitev, pri katerih bodo delavci odločili, kdo naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih. Volitve se bodo vršile pod nadzorstvom federalnega delavskega razsodišča. Vsi stavkarji so se vrnili na delo, ko je bil naznanjen podpis dogovora.

Philip Murray, direktor CIO v jeklarski industriji, je zdaj naznanil, da se bo organizatorična kampanja raztegnila na delavce, ki so uposleni v tovarnah drugih neodvisnih jeklarskih kompanij. Te so Republic Steel, Youngstown Sheet & Tube, Bethlehem Steel in Crucible Steel, ki uposljujejo okrog 178,000 delavcev. Delavci v jeklarni Bethlehem Steel Co. v Johnstownu, Pa., so že poslali ultimatum družbi, v katerem so zahtevali s stavko, če ne bo priznala unije.

Cleveland, O., 15. maja.—Kratka stavka v tovarni Fisher Body Co., ki je podružnica korporacije General Motors, je bila sinoči končana. Tako je naznanil Lincoln R. Scafe, upravitelj te tovarne, po konferenci z reprezentanti avtne unije. V delavci se bodo vrnili na delo prihodnji torek. V tej stavki je bilo prizadetih okrog 7000 delavcev.

Saginaw, Mich., 15. maja.—Homer Martin, predsednik unije združenih avtnih delavcev, je sinoči apeliral na člane svoje unije, ki so zastavkali v livarni Chevrolet Co., naj se vrnejo na delo. Stavka, v kateri je zavezanih okrog 5500 delavcev, je izbruhnila zadnji torek.

Walter Reuther, član eksekutive avtne unije, je naznanil organizatorično kampanjo med delavci v tovarnah Ford Motor Co., ki se bo pričela prihodnji teden. Unija je že odprla dva urada v Dearbornu, Mich., ki bosta vodila kampanjo, da potegneta Fordove delavce v organizacijo.

Dvakratni polet preko Atlantika

Ameriška letalca dosegla nov rekord

New York, 15. maja.—Ameriška letalca Henry T. Merrill in John S. Lambie sta dosegla nov rekord, prvi te vrste, ko sta dvakrat preletela Atlantik, iz New Yorka v London in nazaj, v petih dneh. Polet iz Londona v New York je trajal 24 ur, iz New Yorka v London pa 22 ur. V New York sta dospela ob 3:35 v petek popoldne, čikaški čas.

Kljub deževnim nalivom se je na newyorškem letališču zbrala velika množica ljudi, ki so navdušeno pozdravljali letalca. Množica je bila vznemirjena, ko so prišla poročila, da sta se letalca izgubila v gosti megli, ko sta bila že blizu ameriškega obrežja. Vsi so se oddahnili, ko se je v zraku pokazalo veliko letalo in se pričelo spuščati na tla. S seboj sta prinesla filmske slike o kronanju angleškega kralja Jurija.

Letalca sta povedala, da jima je nagajalo oblačno vreme ves čas poleta iz Londona v New York. Letela sta nizko, le okrog 2000 čevljev na morjem, da sta se tako izognila nasprotnim vetrovom v višini.

"Sedeča stavka je nemoralna," pravi jezuit

Chicago, 15. maja.—Rev. Frederic Seidenburg, jezuit in dekan katoliške univerze v Detroitu ter bivši dekan univerze Loyole v Chicagu, je te dni v nekem svojem govoru rekel, da je sedeča stavka "nelegalna in nemoralna" iz razloga, ker stavkarji pogajajo lastninsko pravo in izključijo nastavkarje od dela.

Veliki stroški italijanske okupacije Abesinije

Rim, 15. maja.—Uradno poročilo, ki je bilo včeraj objavljeno, kaže, da je podjarmljenje Abesinije stalo Italijo 12 milijard lir (okrog \$631,200,000). To poročilo je predložil državni zbornici finančni minister.

Nameščenci autobusov v Londonu se štrajkajo

London, 15. maja.—Nameščenci 5000 autobusov v Londonu, ki so že dva tedna v stavki in so zadnje dni ignorirali slavnost kraljevega kronanja, so včeraj sklenili, da bodo nadaljevali štrajk.

Stavka komijev pri United Cigar Co.

Philadelphia, Pa.—Radi stavke komijev je tukaj zaprlo vrata vseh 25 trgovin United Cigar Store Co. In čeprav so trgovine zaprte, družba trmasto vztraja, da ni pri nji nobene stavke. Zahtevajo priznanje unije, šestdnevni tednik po osem ur na dan in \$25 minimalne plače za klerke ali komije ter \$35 minimalne plače na teden za manažerje.

REVOLTA MED ŠPANSKIMI FAŠISTI V MADRIDU

Uporniki zašli v past, iz katere se ne morejo izmuzniti

MILICNIKI DRŽIJO SVOJE POZICIJE

Valencia, Španija, 17. maja.—Vlada premierja Francisca Caballera je predložila resignacijo, toda predsednik Manuel Azana je nekaj ur pozneje povelj premijeru sestavo novega kabineta, "ki naj napne vse sile, da porazi upornike v civilni vojni."

Vladno krizo je povzročila revolucija anarhistov v Kataloniji zadnji teden, katera še ni popolnoma zatrita. Anarhisti so edina grupa med levicarji, ki je že večkrat odklonila podporo vladi.

Madrid, 15. maja.—General Jose Mija, vrhovni poveljnik ljudske milice, ki brani Madrid, je naznanil izbruh revolte med fašističnimi četami, ki so zajete v pasti v madridski vseučiliški naselbini. Polovica izmed 8000 fašističnih upornikov se je odločila za kapitulacijo, druga polovica pa temu nasprotuje in to je vzrok, da so se pričeli uporniki pobijati med seboj. Mija pravi v svojem poročilu, da je bilo izmenjanih več strelcev med uporniki. Vsem preti lakota, ker so odrezani od zaledja in ne morejo dobiti živil in ne municije.

Vladne čete so obdale vseučiliško naselbino z jeklenim obročjem, skozi katerega uporniki ne morejo prodrati. Vse kaže, da se bodo morali uporniki kmalu podati.

V Madridu je na delu policija, da zatre špionažne kroške in je že aretirala več članov. Dvajset vohunov je bilo včeraj prijetih tudi v Almeriji, v mestu na jugu Španije.

Strideset milj južno od Madrida je aktivno vladno topništvo. Topovske krogle razbijajo mostove in železniške postaje vzhodno in zahodno od Toledo. V Saragozi so vladni letalci z bombami ubili okrog sto fašističnih vojakov.

Guernica, Španija, 15. maja.—Vest iz fašističnih virov se glasi, da italijanske čete prodirajo proti gori Jati, baskiški trdnjavi na severu, ki leži v bližini Bilbaoja, glavnega mesta provinc Baske. Drugo poročilo iz Bilbaoja pa naglašja, da so bile Mussolinijeve čete pogane nazaj. Včeraj so se fašistična letala ponovno pojavila nad mestom in vrgla večje število bomb. Dve osebi sta bili ubiti in deset ranjenih.

Washington, D. C., 15. maja.—Ameriški državni departament je naznanil, da je ameriška križarka Raleigh vzela na svoj krov 155 begunov iz Alcantare, Španija in jih odpeljala v Marseilles, Francija, kjer bodo dobili zavetje.

Domače vesti

KONVENCIJA SNPJ DANES ODPRTA

Danes ajutra se je odprla enajsta redna konvencija SNPJ, ki se vrši v avditoriju Slovenskega doma v Clevelandu, O. Predsednik Cinkar formalno odprl zborovanje in ena prvih točk na dnevnem redu bo poročilo poverilnega odbora glede delegatskih pravic. Poverilni odbor se je sešel še pred konvencijo, da reši svoje delo pred začetkom zborovanja. Prosveta bo prinašala konvencije vesti dnevno.

Delegatski obiski

Chicago.—Od petka dalje so prihajali delegatje SNPJ v glavni stan jednote. Prišli so z zapada, jugozapada in severozapada in se ustavili v Chicagu za dan ali dva. V petek nas je obiskal Frank Lambert iz Diamondville Wyo., v soboto je pa dospela skupina iz Minnesote, v kateri so bili John Jelenič iz Virginije, Anton Blatnik iz Dulutha, Fr. Klun in Louis Marn iz Chisholma, Rudolf Perpič iz Hibbinga in Jakob Drasler iz Aurore. Ostale grupe iz zapadnih in severozapadnih držav so prišle v soboto zvečer in nedeljo. V skupini iz Kansasa, katero je privedel Tone Sular, so bili: Rok Firm iz Frontenaca, Anton Selak iz Franklina, Jos. Dolanc in Mary Gorenc iz Arme, Jože Bratkovič iz Yala in Paul Kumer iz Mulberryja. Nadalje so se ustavili: Anton Sablich iz Murrayja, Utah, Steve Kosich iz Bingham Canyona, Utah, Anton Kokal iz Rozala, Utah, Jerry Benedikt iz Springsa Glens (Highwater), Utah in John Fradel iz Latroba, Pa., ki je prišel na obisk v Chicagu.

Ivanetič spoznal roparja

Waukegan, Ill.—Zadnje dni je policija v Chicagu prišla 23-letnega Christa Lindbloma, ki je na sumu, da je z dvema drugima banditoma vred oropal 19-letnega Pavla Ivanetiča v Waukeganu, ko je ta stopil iz banke, kjer je zmenjal čeke North Shore Building & Loan Ass'n dne 24. aprila t. l. Mladi Ivanetič, sin rojaka Matja Ivanetiča, 1034 Prescott st., North Chicago, je imel pri sebi v gotovini vsoto \$798, ko so ga trije mladi roparji z revolverji prisilili, da jih je odpeljal v svojem avtu ven iz mesta, kjer so mu vzeli denar in ga pahnili iz avta. Ivanetič si je ogledal aretiranca in povedal je policiji, da je prepričan, da je ta eden izmed roparske trojice. Ostalih dveh zlikovcev še niso dobili.

Milwaukeeke vesti

Milwaukee.—V hiši družine Antona Kranca v predmestju Franklinu je pred nekaj dnevi zgodaj zjutraj začelo goreti in družina, šest oseb, je komaj poskakala iz postelj in se napol oblečena rešila na plano.—Frank Bregar in njegova žena sta pred nekaj dnevi slavila 25-letnico svojega zakonskega življenja.—V bolnišnici leži težko bolan Viktor Puncer. Trpi na vnetju možganske mre in je že dal časa v nezavesti. Dalje sta v bolnišnici Antonija Čertvežnik in Louise Urbas.—Poročila sta se Stanley Gorski in Frances Tambe.

Smrtna kosa v domovini

Johnstown, Pa.—Thomas Skrbec, član društva 254 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 2. aprila t. l. umrla v Velikih Brunicah na Dolenjskem njegova mati Cecilija Skrbec, roj. Rajer, v starosti 87 let. V Ameriki zapušča tri sinove in hčer, v starem kraju pa eno hčer.

Nove državljanke

Pittsburg, Kans.—Dne 10. maja so dobile državljanski papir Mary Lenasi, Frances O-mahne in Mary Pugel. Vse tri so članice društva št. 9 SNPJ. Čestitke!

KROJAČI MORDA POSREDUJEJO MED CIO IN ADF

Predsednik krojaške unije za konferenco med Greenom in Lewisonom

SPOR MED KROJAŠKIMA UNIJAMA

Atlantic City, N. J.—(FP)—Na konvenciji krojaške unije International Ladies Garment Workers se je pojavil sentiment za poravnavo konflikta med Ameriško delavsko federacijo in Odborom za industrijsko organizacijo. Temu sentimentu se je postavil na čelo predsednik unije David Dubinsky.

Na konferenci s članikarji je Dubinsky rekel, da pričakuje, da bo konvencija poverila eksekutivno unijo, naj prevzame nalogo spravitelja med obema skupinama, med Lewisovo in Greenovo frakcijo. Po njegovem mišljenju naj bi se v ta namen sklicala konferenca voditeljev obeh frakcij brez vsakih pogojev ali pridržkov. Dubinsky je rekel, da govori le v svojem imenu, toda njegova unija bo tudi v bodoče ostala včlanjena v CIO brez oziroma na rezultat take konference.

Kar se sentimenta članstva tiče o tem vprašanju, je zapoveden v predloženih resolucijah, ki so v pretežni večini za CIO. Dve najmočnejši krajevni uniji, št. 22 in 89, ki imata skupaj okrog 70,000 članov, sta za CIO na vsej črti, ker to je po njih mnenju "najboljša podlaga za enotno delavsko gibanje v tej deželi." Na drugi strani pa krajevna unija, v kateri so izdelovalci ženskih plaščev, zahteva, naj se stori poskus za poravnanje konflikta.

Glede tega važnega vprašanja je bilo stališče CIO v preteklosti, da mora eksekutiva ADF najprej prekriti suspenzijo mednarodnih unij in vnaprej pristati na organiziranje delavcev v masnih industrijah v industrijskih unijah, predno je mogoče govoriti o poravnavi konflikta. Po Dubinskyjevemu mnenju naj ti pogoji odpadejo, dvomljivo pa je, da je to sprejemljivo za Lewisa, ki ima glavno besedo pri CIO.

Kar se tiče drugega vprašanja, to je industrijskega unionizma, so tudi konservativne poklene unije v tekočem boju s CIO popolnoma pozabile na jurisdikcijske črte in pobirajo v masnih industrijah vse, kar leze in gre. S tem pa so prišle v nešteti slučajih v konflikt same s seboj, ker "kradejo" člane drugega—masinisti električarjem in obratno itd. V praksi "kraftisti" sami podirajo jurisdikcijske oziroma poklene plove in s tem priznavajo pravilnost americe CIO.

Letošnja sezona v oblačilni industriji je prvič v zgodovini obeh unij prinesla tudi napetost med International Ladies Garment Workers in Amalgamated Clothing Workers. Od tega je prišlo, ker so tovarnarji za moško obleko pričeli izdelavati žensko obleko moškega kroja. Poleg tega ima Amalgamated tudi nižjo mezdno lestvico kakor International. Med obema unijama je glede slednjega prišlo do dogovora, da bo Amalgamated skušala vzdržati lestvico ILGW, kar pa se ni obneslo. Dubinsky je rekel, da zna priti do piketiranja spornih tovarn po članih njegove unije, ako ILGW ne dobi jurisdikcije nad temi tovarnami.

Dubinsky je tudi naznanil, da zna priti do stavke 35,000 newyorških izdelovalcev ženskih suken (cloakmakers), ako se bodo tovarnarji upirali podpisati novo pogodbo, v kateri unija zahteva skrajšanje delovnika na 30 ur v tednu. Sedanja pogodba poteče 30. junija.

Stanovanje japonskega ministrskega predsednika Senjura Hajasija.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom—Prelovenil Vladimir Levstik

Otrok jima Bog ni dal, imela sta samo eno detece in še tisto je umrlo. Grigorij pa je očividno ljubil otroke in vobče ni skrival tega, to je, ni ga bilo aram povedati. Dmitrija Fjodoroviča je bil vzel k sebi, triletnega dečka, ko je Adelaida Ivanovna pobegnila, in se ukvarjal z njim skoro leto dni; sam ga je česal in sam celo kopal v čebur. Nato se je ubil še z Ivanom Fjodorovičem in Aljošo, za kar je tudi dobil zausnico; o vsem tem sem že pripovedoval. Njegov lastni otrok pa ga je razveseljeval edino z upanjem, dokler je bila Marfa Ignatjevna še noseča. Ko se je rodil, mu je napolnil srce z žalostjo in grozo. Ta deček se je namreč rodil s šestimi prsti. Ko je Grigorij to videl, je bil tako potr, da ni samo molčal vse do krsta, ampak je nalašč tudi molčal odhaja na vrt. Spomladi je bilo in vse tiste tri dni je kopal grede na zelenjavniku. Tretji dan je bilo treba krstiti novorojenčka; Grigorij je med tem že premislil vso stvar. Ko je stopil v hišo, kjer so se bili zbrali sorodniki in gostje in naposled tudi Fjodor Pavlovič sam, ki je bil osebnost prišel kumovat, je zdajci izjavil, da otroka "vobče ne bi bilo treba krstiti"; tega ni rekel na glas in s potrato mnogih besedi, ampak počasi je spravljal iz sebe besedico za besedico, topo in nepremično gledaje svečeniku v obraz.

"Kako to?" je z veseljem začudenjem povprašal svečenik.

"Zato, ker je ... zmaj ..." je zagodrnjal Grigorij.

"Kako zmaj, kakšen zmaj?"

Grigorij je nekaj časa molčal.

"Prirodna zmešnjava se je zgodila ..." je zagodrnjal dokaj nejasno, a vendar zelo trdno; videti je bilo, da ne mara veliko govoriti o tem.

Posmehljali so se in seveda krstili ubogega otročička. Grigorij je vneto molil ob krstilniku, toda svojega mnenja o novorojencu ni izpremenil. Ovir sicer ni delal nikakih, a vsa dva tedna, dokler je živel bolehlj deček, ga skoro da ni pogledal; še opaziti ga ni hotel, ampak je najrajši ostajal izven hiše. Toda ko je deček čez dva tedna umrl za mlečno groznico, ga je sam položil v krstico in z globlo žalostjo gledal nanj, in ko so zasipali njegov plitki grobek, se je spustil na kolena in se do tal priklonil pred njim. Od tistih dob ni Marfi Ignatjevni mnogo let niti enkrat omenil svojega otroka in tudi ona ga ni v njegovi prisotnosti nikoli omenila, kadar pa je naneslo, da je morala s kom govoriti o svojem "detecu", je govorila šepetaje, tudi če je Grigorij Vasiljevič ni slišal. Marfa Ignatjevna je opazila, da se je jel Grigorij po tistem pogrebu največ ukvarjati z "božanskimi stvarmi": čital je "Življenje svetnikov", najrajši molče in sam, vselej s svojimi velikimi, okroglimi srebrnimi naočniki na nosu.

Le redko je čital na glas, razen o velikem postu. Ljubil je "Knjigo Jobovo", od nekdaj je bil dobil tudi prepis besed in prepovedi "bogonosnega očeta našega Izaka Sirina" ter ga čital vztrajno in mnogo let in razumel toliko kakor nič — a prav zato je morda najbolj cenil in ljubil to knjigo. V najzadnjem času je bil postal pozoren na bičarstvo in se pričel zaglabljati vanj, za kar se je ponudila v bližnji sosedščini prilika; bil je očividno presunjen, vendar pa se mu ni zdelo primerno, da bi bil prestopil v novo vero. Načrtanost "o svetih stvarih" je seveda dala njegovemu licu še resnobnejši izraz.

Nemara da je bil nagnjen k misticizmu. A tedaj se je, kakor nalašč, slučaj rojstva in smrti

ti njegovega šestoprstega dečka strnil z drugim, sila čudnim, nepričakovanim in originalnim naključjem, ki je ostavilo — tako se je pozneje nekoč sam izrazil — v njegovi duši "pečat". Tako se je zgodilo, da se je prav tisto noč po pogrebu šestoprstega malčka Marfa Ignatjevna prebudila in jo je obšlo, kakor da alihi jok novorojenega otroka. Prestrašila se je in zbudila moža. Ta je prisluhnil in poznal, da ne plaka otrok; vse bolj se mu je zdelo, da nekd stoka, "tako kakor ženska". Vstal je in se oblekel; bila je dokaj topla majnikova noč. Ko je stopil pred hišo, je razločno slišal, da prihaja stokanje z vrta. Toda vrt so z dvoriščne strani zvečer zaklepali, drugod kakor skozi ta vhod pa ni bilo moči priti vanj, ker je bil okoli in okoli obdan z visoko in močno ograjo. Grigorij se je vrnil domov, prižgal svetiljko, vzel vrtni ključ in odšel na vrt, ne meneč se za histerično grozo svoje žene, ki je še vedno zatrjevala, da sliši otroški jok in da gotovo plaka njen deček in jo kliče. Na vrtu je jasno razločil, da prihaja stokanje iz njihove kopalnice, ki je stala na vrtu blizu malih vrat, in da resnično stoka ženska. Ko je odprl kopalnico, je zagledal prizor, pred katerim je kar odrenel: vsem znana mestna slaboumnica Lizaveta Smrdela, ki se je skitala po ulicah, se je bila privlekla v kopalnico in pravkar povila otroka. Otrok je ležal zraven nje, ona pa je umirala zraven njega. Govorila ni ničesar, že zato ne, ker ni umela govoriti. A vse to bi bilo treba posebej pojasniti ...

II

Lizaveta Smrdela

Bila je pri tem neka posebna okolnost, ki je globoko pretresla Grigorija in končnoveljavno utrdila v njem neprijeten in oduren sum, ki ga je navdajala že preje. Ta "Lizaveta Smrdela" je bila deklinja zelo majhne rasti, "nekaj več ko dva vatla", kakor so se je po njeni smrti nežno spominjale mnoge pobožne starke našega mestca. Njen dvajsetletni, zdravi, široki in rdeči obraz je bil čisto bebašt, pogled njenih oči srep in neprijeten, čeprav krotak. Vse svoje življenje, poleti kakor pozimi je hodila bosa in v sami konopljeni arajci. Malone črni lasje, neobičajno gosti in kodrasti kakor ovčja volna, so ji stali nalik ogromni kučmi okoli glave. Mimo tega so bili zmerom onesnaženi s prstjo, blatom, prilepljenim listjem, luskami in skobljancem, ker je vedno spala na tleh in v blatu. Njen oče je bil človek brez doma, propali in bolehlj malomeščan Ilja, ki je strašno popival in živel že mnogo let kot delavec pri nekem imovitem gospodarju, takisto našem meščanu. Lizavetina mati je bila zdavnaj umrla. Zmerom bolehlj in hudobni Ilja je nečloveško pretepal Lizaveto kadar je prišla domov; toda prihajala je redko, ker je živela po vsem mestu, kakor vobče slaboumnij božji ljudje. Iljev gospodar in njegova žena, Ilja sam in celo mnogi sočutni ljudje v našem mestu, največ trgovci in trgovke, so neredko poizkušali opraviti Lizaveto spodobneje, da ne bi hodila v sami arajci, ter so ji na zimo vselej oblekli kožuh in obuli čevlje; ona si je dala navadno brez ugovaranja natakneti vse to, po tle pa je odšla in kjerkoli, največkrat v predvorju stolne cerkve, neizogibno odložila, kar so ji bili podarili — naj je bila ruta, ali krilo, kožuh ali čevlji — pustila vse na mestu in odšla bosa in v sami arajci kakor preje. Nekoč se je zgodilo, da je bil naš novi gubernator, ko se je pripeljal v mestce na ogled, zelo užaljen v svojih boljših čuvstvih, ko je videl Lizaveto.

(Dalje prihodnjič.)

uradnika in starega samca. "Kdo je naj bi bil tako jezen name?" se je čudil. "Resnično, ne zavedam se, da bi imel enega samega sovražnika. To je popolnoma izključeno," je zmajal z glavo. "Saj vendar nimam z nobenim človekom niti najmanjšega spora; živim sam zase, ne grem nikamor, se v nič ne vmešavam. Čemu naj bi se potem hotel kdo maščevati nad menoj?"

Inšpektor je zmignil z rameni: "Tega ne vem, gospod, morda se do jutri spomnite. Ali se ne boste bali sedaj?"

"Ne," je dejal gospod Tomsa zamisljeno. Čudno, je dejal sam sebi, ko je bil sam, zakaj, da, zakaj naj bi nekdo streljal name? Saj sem skoro kot puščavnik, opravič svoje delo v uradu in grem domov; saj pravzaprav nimam opravka z nobenim človekom. Zakaj naj bi me potem kdo ustrelil? Čudil se je z vedno večjo grenkobo taki neuhvalečnosti; skoro se je začel smiliti sam sebi. Garam kot konj, si je dejal, še akte jemljem domov, varčujem, nimam nič od življenja, živim kakor polž v svoji hišici in — bums! pride nekdo, da me ustrelji. O moj bog, kako čudovita zloba je v ljudeh, se je čudil gospod svetnik ves prepaden. Ali sem komu kaj žalega storil? Zakaj me nekdo tako strašno, tako blazno sovraži?

Najbrže je pomota, je miril samega sebe, ko je z enim sezutim čevljem v roki sedel na robu postelje. Seveda, prav gotovo je pomota v osebi. Dotičnik me je imel za nekoga drugega, ki si ga je vzel na piko! To je resnica, je dejal poln olajšanja, kajti čemu bi mene kdo tako sovražil?

Čevlji je padel iz roke gospoda svetnika. Aha, se je nenadoma spomnil nečesa, nedavno sem napravil neumnost, toda to mi je kar tako ušlo; v pogovoru s prijateljem Roubalom sem nespretno namignil na njegovo ženo. Saj ves svet ve, da ga žena ob vsaki priložnosti vara; tudi on ve to, tega pa ne pokaže. In jaz sem tako neumno čeval ... Gospod svetnik se je spominjal, kako je Roubalu zaprl sapo in kako je z nohti grebel po dlani. Moj Bog, si je rekel ves prestrašen, kako se je moral ta človek čutiti užaljenega! Saj je zaljubljen v ženo kot norec. Seveda sem potem poskušal preiti preko tega, toda kako si je tedaj grizel ustnice! Ta ima vzrok, da me sovraži, je žalostno menil gospod svetnik. Vem, to je izključeno, da bi on streljal name, toda ne bi se niti zelo čudil ...

Gospod Tomsa je potr gledal v tla. Ali ta krojač, se je ves nesrečen spomnil. Petnajst let sem dajal njemu šivat, potem so mi pa povedali, da je jetičen. To je razumljivo. Človek se boji nositi obleke, v katere bi jetičen kašljaj pri šivanju; tako mu nisem dal več delat. In ponovno me je prišel prosit, da nima nič jesti, da mu je žena bolna in da bi moral otroke dati na deželo ter naj bi ga jaz spet počastil z zaupanjem. O križi nebeški, kako je bil bled ta

človek in kako bolešno se je potil. "Gospod Kolinsky," sem mu rekel, "vidite, ne gre, potrebujem boljšega krojača, z vami nisem bil zadovoljen." "Potrudil se bom, gospod," je jecjal, se potil od strahu in zadrege in skoro bi se zjokal. In jaz, se je spomnil gospod svetnik, sem ga seveda odslavljal s tistim: "No, bomo že videli," kar ti ubogi reveži tako dobro poznajo. Ta človek bi me mogel sovražiti, se je prestrašil gospod svetnik, saj je vendar strašno, da gre človeka dobesedno prosit za življenje in da je tako hladnokrvno odpravljen; Toda kaj naj bi mu storil? Vem, on ni streljal, toda ...

Gospodu svetniku je bilo vedno tesneje pri srcu. Tudi to je bilo mučno, se je spomnil, kako sem nedavno ozmerjal našega uradnega slugo. Nisem mogel najti nekega akta in tedaj sem poklical starega in ga nahrulil kot smrkavca in še pred ljudmi mu povrhu: "Kakšen red je tu, vi idiot, kot v svinjaku je pri vas, na cesti bi vas moral vreči." — In potem sem našel akt v svoji lastni miznici! In stari ni niti muksnil, samo trepetal je in povesil oči. — Gospoda svetnika je obšla vročica. Človek se ne sme opravičevati pred podrejenimi, je nezadovoljno rekel sam sebi, čeprav jim krivico napraviš. Toda kako morajo ti podrejeni sovražiti svoje gospode! Aha, dal mu bom nekaj ponošenih oblek; pravzaprav je pa tudi to poniževalno ...

Gospod svetnik ni mogel več ležati, še odeja ga je tiščala. Sedel je, objel kolena in strmel v tmo. Ali zadeva z mladim Moravkom pri nas v uradu, mu je prišlo mučno na misel. To je vendar izobražen človek in piše pesmi. Ko mi je ponovno napočeno rešil akt, sem mu rekel: "Predelajte stvar, gospod kolega," in sem mu hotel vreči na mizo akt, ki mu je pa padel pred noge in on se je sklonil nad njim, ves rdeč, ušesa so mu kar gorela. Sam sebi bi prisolil nekaj zausnič, je godrnjal gospod svetnik. Pravzaprav imam rad tega mladeniča in da ga grem tako razžalit, čeprav nename-noma ...

Gospodu svetniku se je prikazal drug obraz: bled in votel obraz kolega Wankla. Ubogi Wankel, si je dejal, je mislil, da bo namesto mene postal predstojnik urada, to bi dalo letno nekaj stotakov več in on ima šest otrok. Najstarejšo hčerko bi rad dal petja se učiti, toda primanjkuje mu denarja, in jaz sem ga prehitel, ker je tak počasnež. Zlobno ženo ima, tako strašno izsušeno in zlobno od večnega varčevanja, opoldne je suho žemljo. Gospod svetnik se pe ves zaskrbljen zamislil. Ubogi Wankel, čudno mu mora biti pri srcu, ko vidi, da imam jaz brez družine več kakor on, toda kaj morem zato? Kar teo ni nerodno mi je, ko me on tako težko in z očitkom pogleda ...

Gospod svetnik se je obrisal po čelu, kjer je blestel znoj od strahu. Da, je rekel, nedavno me je natakral ogoljufal za nekaj kron, poklical sem gospodarja in on je natakarja na mestu odpustil. "Vi tat," ga je nahrulil, "jaz bom že poskrbel, da vas v Pragi nihče več ne vzame v službo!" In ta človek ni ziral niti besedice in šel je ... Kosti od ram so se mu poznale pod frakom ...

Gospod svetnik ni vzdržal več v postelji, sedel je k radio aparatu, toda radio je molčal. Molčala je noč, molčale so nočne ure in gospod svetnik je naslonil glavo na roke in se spominjal vseh ljudi, ki jih je kdaj srečal, čudnih in malih ljudi, s katerimi se ni razumel in na katere sicer nikdar ni mislil.

Zjutraj se je zglašil na komisarjatu; bil je bled in v zadregi. "No," ga je vprašal policijski inšpektor, "ali ste se spomnili koga, ki bi vas sovražil?"

Gospod svetnik je zmajal z glavo. "Ne vem," je odvrnil nesigurno. "Toliko jih je, ki bi me mogli sovražiti, da ..." Brez moči je zmajnil z roko. "Veste, človek ne ve, koliko ljudem je napravil krivico. Veste, k oknu ne bom več sedel. Prišel sem vas prosit, da stvari ne raziskujete dalje."

Slika kaže veliko množico v pohodu na 1. maja, na delavski piknik, v New Yorku.

Sprava

Princ Pierre Bonaparte in gospod de La Valette sta se spila. Konec je bil—dvojboj. Gospod de La Valette je imel prvi strel in je zgrešil. Potem je ustrelil princ, toda svojega nasprotnika ni ranil, ker se je krogla odbila od prsi. Izkazalo se je, da je nosil de La Valette v pranam žepu novce za pet frankov, ki mu je rešil življenje. Princ je dal tedaj svojemu nasprotniku roko in mu rekel: "Z mojem, ki zna na tako pameten način naložiti denar, bi bil rad prijatelj."

Cez nekaj dni bo Marj

rojstni dan. Mamica ga posebej ljubi. "Ko ležeh zvečer spat, me ljubemu Bogu in mu tudi pravi kaj si želiš za rojstni dan?" Zvečer moli Marjan. "Moli, in ko pride do svojih želj za rojstni dan, začne kričati: 'Želim si lešenega konja! In želim si lešenega konja! In želim si lešenega konja! In želim si lešenega konja!'" Mali Marjan se prebrisano smeje: "Ljubi Bog ne, stara mama, ki leži v sobi, je gluha!"

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 16. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$4.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.00 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, rek, je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$4.00	Za Clero in Chicago je \$3.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 3.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 5.00
3 tednike in..... 9.00	3 tednike in..... 7.00
4 tednike in..... 11.00	4 tednike in..... 9.00
5 tednikov in..... 13.00	5 tednikov in..... 11.00
Za Evrope je..... \$5.00	

Izpolnite spodnji kupon, prililite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako stopil naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nanesiti upravništvu listu in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2557 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2557-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na širje tudi vse ostene posla

Poskušen umor

Karel Capek

Gospod svetnik Tomsa je tisti večer pravkar udobno sedel in zadovoljno smehljajoč se poslušal, kako lepo je radio igral Dvorakove plesne — to je pa res dobra glasba, je zadovoljno rekel — ko je nenadoma zunaj dvakrat počilo in iz ognja nad njegovo glavo zažvenketalo steklo na tla; gospod Tomsa je sedel namreč v prtični sobi.

Tedaj je storil, kar bi gotovo vsakdo od nas napravil: najprej je čakal, če še kaj pride, potem je pustil radio in skoro strogo preiskal, kaj je bilo, in takrat šele se je prestrašil — kajti videl je, da mu je nekdo na dveh mestih prestrelil okno, pod katerim je sedel; tam, nasproti v vratih je bil odbit drobce lesa in pod njim je tičala svinčenka. Najprej ga je prišlo, da bi stekel na cesto in da bi z golimi rokami pograbil faloto za vrat; toda če je človek že v letih in je dosegel neko čast, potem praviloma zamudi prvi nagon in se odloči za drugega. Zato je gospod Tomsa tekel k telefonu in poklical policijski komisariat: "Halo, pokličite brž nekoga sem, pravkar me je hotel nekdo umoriti."

"Kde je to?" je vprašal zaspán in ravnodušen glas.

"Pri meni," se je razburil gospod Tomsa, kakor da bi bila policija kriva tega. "Škandal, tako-le enostavno streljati na mirnega meščana, ki sedi doma! Gospod, to zadevo je treba najstrožje preiskati! Še tega je manjkalo, da ..."

"Ze dobro," ga je pomiril zaspáni glas. "Pošljem vam nekoga."

Gospod svetnik je besnel od nestrpnosti, kakor da bi trpelo vso večnost, dokler ni prilezel ta nekdo. V resnici je bil že v dvajsetih minutah pri njem moder policijski inšpektor, ki si je z zanimanjem ogledoval prestreljeno okno.

"Tu je nekdo noter streljal, gospod," je stvarno dejal.

"To sam vem," je planil gospod Tomsa pokonci, "saj sem pri oknu sedel!"

"Sedemmilimeterski kaliber," je rekel inšpektor, ko je z nožem spravil kroglo iz vrta. "Zdi se, kakor da je iz starega vojaškega revolverja. Poglejte, ta človek je moral stati tam ob ograji, če bi se postavil na pločnik, bi krogla višje tičala. To pomeni, da je meril na vas, gospod."

"Čudovito," je strupeno menil gospod Tomsa, "jaz sem pa

že skoro mislil, da je hotel zadeti samo vrata."

"In kdo je to storil?" je vprašal inšpektor, ne da bi se dal motiti.

"Oprostite," je odvrnil gospod svetnik, "da vam ne morem dati njegovega naslova; gospoda nisem videl in pozabil sem, da bi ga povabil v sobo."

"Težavna stvar," je menil inšpektor mirno "in koga sumite?"

Gospoda Tomsa je minevalo potrpljenje. "Koga naj sumim?" je razdraženo odgovoril. "Človek, saj falota nisem videl in čuditi bi on ljubeznjivo počakal, da bi mu skozi okno poslal poljubček, bi ga v tem komaj spoznal. Gospod, če bi vedel, kdo je bil, vas ne bi klical, pa se potrudite k meni, mar ne?"

"No da," je odvrnil inšpektor pomirjevalno. "Venda se mogoče spominjate koga, ki bi mu vaša smrt koristila ali ki bi se hotel maščevati nad vami?"

"Vidite, to ni bil poskus roparskega umora, ropar ne strelja, če ni primoran. Morda je kdo zelo hud na vas. To nam morate povedati, gospod, in mi bomo preiskali."

Gospod Tomsa se je zdrnil. S te strani si še ni ogledal stvari. "Nimam pojma" je obotavljaje dejal in z enim pogledom pregledal svoje mirno življenje

Eamon de Valera, predsednik Svobodne Irske države.